

Тема. Генрік Ібсен «Ляльковий дім». Підтекст. Символіка. Відкритість фіналу
В Ібсена кожне слово і кожна деталь має своє,
точно визначене місце.

Д. Наливайко

...Під сварливою і паскудною оболонкою
Я завжди приховував глибоке ставлення до життя.

Г.Ібсен

Мета: формування предметних компетентностей: визначити підтекст, символіку п'єси, пояснити значення відкритого фіналу; розвивати словниковий запас старшокласників, навички зв'язного мовлення, критичного мислення, ідейно-художнього аналізу творів; виховувати у старшокласників потребу у високих естетичних та гуманних цінностях; формування ключових компетентностей: уміння вчитися: розвивати навички оцінювання культурно-мистецьких явищ; комунікативної, інформаційної: розвивати навички роботи із джерелами інформації; загальнокультурної: виховувати прагнення до літературної освіти, естетичний смак; розширювати кругозір здобувачів освіти.

Х і д у р о к у

I. Актуалізація опорних знань, умінь, навичок.

1. Евристична бесіда.

- Як у драмі «Ляльковий дім» розкривається тема суспільної несвободи особистості і безправ'я жінки?
- Що, на вашу думку, символізує назва драми Герніка Ібсена «Ляльковий дім»?
- Як у п'єсі повсякденні проблеми в житті жінки набули драматичного (високого) звучання?

2. Тестові завдання за змістом твору.

1.3 якою пташкою порівнюється Нора?

А) з солов'єм; б) з журавлем; в) з жайворонком; г) з канарейкою

2. В якій країні лікувався Хельмер після звільнення з міністерства?

А) у Франції; б) в Італії; в) у Німеччині; г) в Англії

3. Нора не довірила чоловікові свою таємницю таку його рису, як...

А) егоїзм; б) гординю; в) задержуватість; г) самолюбство

4. Чий «підгнили корені характеру»?

А) Нори; б) Хельмера; в) Крогстада; г) фру Лінне

5. Що повинна була отримати Нора назад від Крогстада?

А) боргове зобов'язання; б) заповіт; в) листа; г) розписку

6. Хельмер вважав, що не має права під впливом дружини змінювати...

А) своє рішення; б) свій костюм; в) свою поведінку; г) складений заповіт

7. Кого просила Нора вийняти небажаного листа з ящика?

А) Крогстада; б) доктора Ранка; в) служницю; г) фру Лінне

8. Який танок готувала на вечір Нора, мов несамовита?

А) Самбу; б) тарантелу; в) вальс; г) танго

9. Скільки років, за словами Хельмера, Нора була для нього «лицеміркою, брехухою ... злочинницею»?

А) десять; б) п'ять; в) вісім; г) дванадцять

10. Торвальд вважав, що врятував свою дружину з пазурів...

А) лева; б) яструба; в) орла; г) тигра

11. Хельмер не готовий був пожертвувати для коханої людини...
А) своїм благополуччям; б) своєю гординею; в) своїм багатством; г) своєю честю

12. Нора йде з дому, щоб пізнати...
А) себе; б) світ; в) чоловіка; г) суспільство

II. Оголошення теми, епіграфа уроку.

III. Формування нових знань і способів дії.

1. Теорія літератури.

Підтекст — прихований, внутрішній зміст висловлення. Підтекст може створюватися не лише за допомогою вербальних (мовних) засобів, а й інших, невербальних (наприклад, у драматичному творі — мелодія, мовчання, зміна освітлення, звукові ефекти тощо), зокрема акторської гри.

2. Запитання та завдання.

- Розкрийте сутність фінансово-юридичної операції, яку здійснила Нора без відома чоловіка. Які закони вона порушила?
- Які процедурні складники операції засвідчують про соціальну залежність жінки?

У діалозі між Норою й Кrogстадом ідеться про закони тодішнього суспільства. Порівняйте й прокоментуйте позиції героїв.

3. Аналіз таблиці «Такі різні ролі ...»

Ролі Нори до розкриття таємниці	Ролі Нори після розкриття таємниці
Лялька і дитина (пташка, білочка) для Торвальда (він прагне керувати її вихованням і розвитком, пишатися нею відповідно до власних уявлень про сім'ю)	Вона усвідомила себе людиною, обстоює власні погляди на життя і свій шлях
Об'єкт для шантажу (з боку Кrogстада)	Незалежна жінка не дозволить собі бути залежною від будь-кого
Мати, яка турбується про своїх дітей	Мати, яку відсторонили від виховання дітей. Мати, яка сама полишила дітей і йде з дому
Дружина, яка віддано кохає чоловіка, тому готова порушити закон	Непотрібна жертва (порушення закону було марним, бо чоловік не оцінив учинку жінки, хвилюється лиш за себе)
Жінка без соціальних прав і без можливостей обирати власну долю	Жінка, яка ще не має прав, але обирає новий шлях. Вона не хоче жити у фальшивому, ляльковому домі
Добра подруга (для Крістіни Лінне)	Зраджена подруга (Лінне могла зупинити лист Кrogстада, але не зупинила)
Ідеал (для доктора Ранка)	Не ідеал (доктор Ранк помер, тепер немає більше нікого, хто сильно кохає і шанує Нору)

Висновок. Нора була ким завгодно, тільки не собою. Живучи заради інших, вона не мала власного життя й інтересів

Висновок. Нора починає важкий шлях пошуку власної сутності і власної долі. Вона не знає, куди піде, але вона точно знає, що жити в колишній системі цінностей (в ляльковому домі) вона не хоче. Їй потрібні правда і право на власні рішення

3. Колективна робота. Значення образів-символів.

Символи	Значення
Ляльковий будинок	Дім із несправжніми, фальшивими цінностями
Новорічна ялинка	Спочатку — зелена та вбрана, потім — облізла й непотрібна, як і сімейне життя Нори
Мигдалеве печиво	Улюблені ласощі героїні. Спочатку їла його, ховаючись від чоловіка, потім почала робити це відкрито. Спочатку була слухняною «лялькою» в руках чоловіка, а потім стала живою, мислячою людиною
Образ тарантели	Бурхливий, емоційний танець як передвісник потрясінь
Маскарадні костюми	Життя має не тільки зовнішній бік, але і внутрішній, воно примушує героїв знімати маски, показувати справжнє обличчя
Різдво	Народження чогось нового у житті головних героїв. Нора відчула себе не лялькою, а людиною, Торвальд, втрачаючи дружину, починає розуміти, що потрібне чудо, щоб сім'я, як раніше, була справді щасливою

Висновок. Відкритий фінал спрямований на продовження дії п'єси в часі.

4. Творчі завдання.

- Придумайте діалог між Норою та Торвальдом, який міг би відбутися через кілька років після того, як героїня пішла з дому.
- Намалуйте дім, у якому ви хотіли б жити в майбутньому. Розкажіть про його облаштування, свою уявну родину, стосунки з людьми, звичаї, традиції.

IV. Застосування знань, умінь, навичок.

1. Диспут на тему «Нора – вільна особистість чи лялька у чужих руках?»»

1) Сформулюйте своє бачення головної героїні п'єси Г.Ібсена «Ляльковий дім». Що в Норі вам подобається, а що ні? Чому?

2) Обґрунтуйте текстом твору, що усе попереднє життя Нори було життям «ляльки в чужих руках».

3) Хто з героїв п'єси, по-вашому, є вільною особистістю? Чи можна такою вважати Нору?

4) Як ви особисто розцінюєте той факт, що йдучи від чоловіка, вона залишає трьох малолітніх дітей? Розгляньте вчинок Нори з точки зору її сучасників та з точки зору людини 21-го ст.. Чим ця оцінка буде відрізнятися? Чому?

5) Як ви думаєте, чи є шанс у Хельмера на повернення дружини? Чому при розставанні вона відмовляється і від допомоги чоловіка, й від зустрічі з ним?

6) Щоб жити самостійним життям, Нора має сама заробляти собі на хліб. В чому, по-вашому, будуть полягати найбільші труднощі для героїні? Хто, з огляду на розвиток подій у п'єсі, може надати їй допомогу на перших порах самостійного життя? Ким би вона могла працювати? Обґрунтуйте.

2. Проблемне питання

- Чому автор називає п'єсу «Ляльковий дім»?

3. Узагальнення «Новаторство Г.Ібсена-драматурга».

- 1) Розгляд проблеми «покликання», яке співзвучно духові новітнього світу.
- 2) Повсякденна реальність – джерело драматичного.
- 3) Побутові деталі максимально наближені до дійсності, в якій живуть глядачі (читачі).
- 4) Використання підтексту, внутрішнього плану для розкриття найголовнішого в образах героїв.
- 5) Герої «Лялькового дому» - пересічні представники норвезького класу, водночас вони і носії певних моральних принципів. Їхні суперечки постають як найскладніший ідейний конфлікт, який під пером Ібсена набуває і філософського, і соціального тлумачення; герої Ібсена – втілення людських ідеалів.
- 6) Поєднання трагічного і комічного.
- 7) Жанр п'єси автор сам назвав «п'єсою на три дні», не віддаючи переваги ні драмі, ні трагедії, ні комедії, твір має синтетичний характер.
- 8) Композиція має інтелектуально-аналітичний характер (від ілюзії щастя до його краху та розуміння брехні у житті героїв).
- 9) Відкритий фінал як початок нової колізії (Нора робить крок у невідоме самостійне життя, щоб стати людиною).

4. Продовжити речення.

З вивченої теми я візьму / не візьму з собою в життя...

V. Домашнє завдання.

1. Написати твір на одну з тем: «Що значить бути собою?», «Що чекає на Нору Хельмер?», «Чи можна будинок Хельмерів назвати «ляльковим»?», «Чому Нора покинула сім'ю?», «В очікуванні дива...»
2. Читати Бернард Шоу «Пігмаліон»